

انتظارات بخش خصوصی در سال پایانی دولت دوازدهم

◀ **غلامحسین شافعی** - رئیس اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران / سال جاری یکی از سال‌های سخت اقتصادی برای فعالان حوزه کسب و کار و بخش خصوصی است. مشکلات ساختاری اقتصاد مانند وابستگی تولید به نهاده‌های وارداتی و وابستگی بودجه دولت به منابع نفتی، فشار تحریم‌ها بر جریان واردات و صادرات به همراه تنگنای ناشی از شیوع کرونا، عرصه را برای فعالان اقتصادی سخت‌تر از گذشته کرده است.

پیش‌بینی بانک جهانی از رشد اقتصادی ایران در سال ۲۰۲۰، منفی ۵.۳ درصد است. نتایج پایش محیط کسب و کار ایران در بهار ۹۹ نیز شرایط مناسبی را برای محیط کسب و کار کشور نشان نمی‌دهد، به طوری که رقم شاخص کل ۶۰.۱ (بدترین نمره ۱۰) بوده است. همچنین شاخص شامخ کل اقتصاد در تیرماه سال جاری، ۴۵.۴۷ گزارش شده که نسبت به ماه خرداد افت پیدا کرده است.

این در حالی است که سال جاری با عنوان سال «جهش تولید» از سوی رهبر معظم انقلاب نام گرفته و تحقق این نام نیازمند عزم جدی‌تر از سوی حاکمیت و بویژه دولت برای بازبایی توان اقتصاد است. بخش خصوصی واقف بر تنگنای مالی دولت و فضای محدود سیاست‌گذاری اقتصادی در چنین شرایطی است، لذا اقداماتی را پیشنهاد می‌دهد که با هزینه و منابع مالی کمتر، بتواند شرایط را برای فعالیت بخش خصوصی هموارتر سازد.

در شرایط حال حاضر مهم‌ترین اقدامی که از دولت دوازدهم در سال پایانی فعالیتش انتظار می‌رود که با اتمام جدی‌تری در دستور کار خود قرار دهد، بهبود محیط کسب و کار از طریق ثبات بخشی به متغیرهای کلان اقتصادی و قوانین و مقررات و تسهیل در رویه‌های اجرایی است. بر اساس گزارش پایش محیط کسب و کار، «غیرقابل پیش‌بینی بودن قیمت مواد اولیه و محصولات» و «بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات» و «موانع در فرآیندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی» از جمله مشکلات اصلی فعالان اقتصادی عنوان شده است.

متأسفانه جهش‌های شدید نرخ ارز طی ماه‌های اخیر یکی از آسیب‌های جدی برای فعالیت‌های اقتصادی بویژه برای بخش تولید بوده و بی‌ثباتی در اقتصاد را تشدید کرده و انگیزه برای سرمایه‌گذاری و فعالیت مولد را متاثر کرده است. بی‌ثباتی و عدم شفافیت ایجاد شده در بازار ارز و مقررات سختگیرانه در زمینه رفع تعهد ارزی و بعضاً ناهماهنگی با شرایط نقل و انتقال ارز به کشور، شرایط دشواری را برای فعالان بخش خصوصی ایجاد کرده است.

از ابتدای سال جاری علاوه بر افزایش قیمت ارز، شاهد جهش‌های قیمتی در بازارهای دیگر همچون طلا، سکه، مسکن، خودرو و بورس هم بوده‌ایم. التهاب قیمتی در بازارهای مختلف، تقاضای سوداگری در اقتصاد را افزایش داده که این مسأله به مهجور ماندن تولید و تحقق نیافتن شعار سال منتهی خواهد شد. سیاست‌های ثبات بخش و هماهنگی می‌تواند بخشی از عدم تعادل‌هایی را که در اقتصاد ایجاد شده، تعدیل و انگیزه برای فعالیت بخش خصوصی را ترمیم کند.

در این میان ثبات بخشی به قوانین و مقررات به بهبود محیط کسب و کار کمک شایانی خواهد کرد. عدم ثبات در قوانین و اتخاذ سیاست‌های خلق الساعه و کارشناسی نشده، هزینه‌های مبادله فعالان اقتصادی را به طور قابل

ملاحظه‌ای افزایش و انگیزه برای تولید و ارائه خدمات را کاهش می‌دهد. مثال گفته‌های یاد شده را می‌توان در تدوین آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های یک شبه و بدون اخذ مشورت از بخش خصوصی در باره بازگشت ارز حاصل از صادرات دید که اثرات نامطلوبی را در سال‌های گذشته بر اقتصاد کشور به جا گذاشته است. بررسی‌های مقدماتی مرکز پژوهش‌های اتاق بازرگانی، صنایع و معادن و کشاورزی ایران بر اساس طبقه‌بندی‌های گمرک جمهوری اسلامی حاکی از آن است که حداکثر ۲۵ درصد ارزش صادرات غیرنفتی مربوط به بخش خصوصی واقعی است و در صورت تقویت این بخش و تسهیل صادرات، بخش خصوصی می‌تواند کمک مؤثری به دولت و بانک مرکزی برای مدیریت بازار ارز و تأمین نهاده‌های وارداتی برای ادامه حیات چرخ تولید کند.

واقعیت آن است که جهش شاخص بورس اگرچه اثر سیل نقدینگی ایجاد شده بر تورم را به تأخیر انداخت، اما کمک چندانی به رونق تولید نکرده است. انتظار می‌رود دولت در واگذاری سهام باقیمانده خود در بنگاه‌های اقتصادی به بخش خصوصی تسریع کند و همزمان اقدام به اصلاحات در ساختار قیمت‌گذاری و عدم دخالت در سازوکارهای بازار کند تا بخش خصوصی در جهش تولید نقش آفرین شود.

یکی دیگر از اقدامات ناظر بر تسهیل محیط کسب و کار بویژه در شرایطی که اقتصاد کشور با شیوع ویروس کرونا دست به گریبان است، تقویت دولت الکترونیک و کاهش رویه‌های اداری است. بخشی از هزینه‌های مبادله بالای بخش خصوصی که رقابت‌پذیری آن را در مقابل رقبای خارجی کاهش می‌دهد، نظام اداری پیچیده در کشور است.

سرمایه‌گذاری در این حوزه از اولویت‌هایی است که نیازمند عزم جدی دولت و دستگاه‌های مرتبط است. تسریع در راه‌اندازی پنجره واحد صدور مجوز کسب و کار در شرایط حاضر از دیگر اقداماتی است که در بیانات رهبر معظم انقلاب نیز به آن اشاره شده است. انتظار می‌رود در سایه همراهی و همکاری دستگاه‌ها، وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها و نهادهای مرتبط، فرآیندهای مربوط به اخذ استعلام و صدور مجوز تسهیل شود و اقتصاد کشور در مسیری قرار گیرد که کارآفرینان و سرمایه‌گذاران بخش خصوصی با حداقل هزینه و در کمترین زمان ممکن به نقش آفرینی در عرصه فعالیت‌های اقتصادی بپردازند. ایجاد دادگاه‌های تجاری برای حل و فصل اختلافات اقتصادی، از دیگر راهکارهایی است که می‌تواند نقش بسزایی در تسهیل محیط کسب و کار داشته باشد. در این خصوص اتاق ایران نیز آمادگی خود را برای همراهی با دولت اعلام می‌دارد.

شایسته ذکر است که تخفیف آثار کرونا بر کسب و کارهای بویژه کوچک در کوتاه مدت بسیار ضروری است و بخش خصوصی انتظار دارد تا مصوبات ستاد ملی مقابله با کرونا با سرعت و دقت توسط دستگاه‌های مختلف و بویژه بانک‌ها انجام شود.

در پایان اضافه می‌شود که جهش تولید در گرو فراهم ساختن بسترهای اولیه برای رونق بخشی به فعالیت‌های مولد است و بخش خصوصی بخوبی واقف است که این مهم تنها بر عهده دولت نیست و قوای سه‌گانه در کنار هم باید نقش آفرینی داشته باشند. اما آنچه مسلم است، خواست و عزم دولت در این مسیر بسیار حائز اهمیت است. پارلمان بخش خصوصی نیز با تمام قوا و براساس ظرفیت‌های خود، این آمادگی را دارد که در کنار دولت شرایط را برای حضور پررنگ‌تر بخش خصوصی مهیا کند.

